

BOEKAANKONDIGINGEN.

Dr. H. Y. GROENEWEGEN, *Het donkere vraagstuk der sexueele ethiek*. Leiden. S. C. VAN DOESBURGH. 1923. 175 bldz. Prijs f 2.90.

Dit boek over homosexualiteit, geschreven met het gevoel van een pijnlijke plicht, wordt door den schrijver aangeboden als een poging, om van het zedelijk bewustzijn uit iets meer licht te brengen in dit donkere vraagstuk, ter overweging aan een ieder, die ernst genoeg heeft om de waarheid te durven zien en zeggen. Tot deze taak voelt schrijver zich gedrongen door de overtuiging, dat de wereld, waarin wij leven, een allergunstigste voedingsbodem is voor een verkeerde, eerst vergroeide en dan verdorven sexualiteit die op haar beurt een verschijnsel is van den geestelijken nood dezer tijden; terwijl de wetenschappelijke zedeleer aan het sexueele levensgebied minder aandacht pleegt te wijden dan daaraan toekomt. In een twaalftal hoofdstukken wordt het vraagstuk behandeld: daar het (tot nu toe) gangbare oordeel over homosexualiteit in naam der wetenschap bestreden wordt, moet de ethiek vragen, wat er waar kan zijn van hetgeen men zoo beslist als resultaat van wetenschap verkondigt, en daarna, of het ook van invloed kan zijn op ons zedelijk voelen en denken. Besproken worden de nieuwe wetenschappelijke theorieën der homosexualiteit (o.a. HIRSCHFELD); de tegenstelling „man” en „vrouw” en de nieuwe inhoud, dien men aan die begrippen tracht te geven; het begrip van overgangsvormen en tusschentrappen tusschen man en vrouw; en de pogingen, homosexualiteit als zulk een overgangsvorm te verklaren (o.a. STEINACH); de theorieën over het ontstaan der homosexualiteit; de moreele waarde van den homosexueelen aanleg en het homosexueele leven, beschouwd uit zedelijk oogpunt; de idealiseering der homosexualiteit; homosexualiteit en maatschappij; schuld en toerekenbaarheid; het gevaar.

Ziehier de zeer verkorte inhoudsopgave, die evenwel voldoende is om te doen zien, dat het vraagstuk in zijn geheelen omvang is bestudeerd. Met verrassenden ijver en scherpzinnigheid heeft schrijver kennis genomen van de wetenschappelijke literatuur op dit gebied; hij heeft de moeite genomen, zich door persoonlijk onderzoek in het leven van een aantal homosexueelen te verdiepen; en hij weet met groote helderheid den uitslag van zijn onderzoek uiteen te zetten.

Ik wil niet pogen, de gevolgtrekkingen, waartoe schrijver komt, samen te dringen in enkele zinnen, doch slechts aan iederen genesheer de lezing van dit boek met nadruk aanbevelen. De verschijning van een goed boek over sexueele ethiek in onze taal verdient bijzondere toejuiching. Het lezen van zulk een boek van wetenschappelijke waarde en van ware humanitaire strekking kan slechts verhelderend werken op ons oordeel, dat zoo gemakkelijk vertroebeld wordt door telkens herhaalde en met grooten nadruk verkondigde stellingen.

Het vormen van een gezond oordeel over sexualiteit is niet gemakkelijk; sexueele hygiëne en ethiek komen schijnbaar wel eens in botsing. Wie dit boek gelezen heeft, zal veel moeilijkheden zien opgelost en verhelderd.

TH. M. VAN LEEUWEN.

Onanie und Homosexualität (die homosexuelle Neurose) von Dr. WILHELM STEKEL, Nervenarzt in Wien. Dritte, verbesserte und vermehrte Auflage. URBAN und SCHWARZENBERG. Berlin, Wien, 1923.

Vier jaren na den eersten verscheen een tweede druk. Twee jaren daarna moest reeds een derde volgen. Het boek heeft succes en wel o. m., omdat hier niet werkhypothesen doch ervaringsfeiten gebracht worden. Het gewonnen materiaal is de vrucht der psychoanalyse, die tot nog toe de beste inzichten bleek te geven omtrent de in aanmerking komende psychische momenten. In zijn voorbericht wijst STEKEL op twee dwalingen, die nameloos leed brengen en die hij onschadelijk wil maken. De eerste dwaaller is de schadelijkheid der onanie, de tweede het dogma van de ongeneeslijkheid der homosexualiteit.

Zijn leer van de psychogenese der homosexualiteit is een belangrijke bijdrage tot het doorgronden dezer afwijking.

Dat hiermede nu het laatste woord op dit veel omstreden terrein gezegd zou zijn, is echter ook niet aan te nemen.

Evenwel sedert het verschijnen van den tweeden druk was STEKEL in staat zich, door talrijke waarnemingen, van de juistheid zijner theorieën te overtuigen.

Door het opnemen van die waarnemingen is deze derde druk weer belangrijk uitgebreid. Wij vinden daaronder ook werk van anderen o. a. van onzen Nederlandschen collega LINGBEEK.

Dat ook bij het lezen van dit boek velen de haren te berge zullen rijzen, mag geen bezwaar heeten. Indien ergens, dan is ook in de wetenschap, naast de evolutie, een zekere hoeveelheid revolutie op den duur een onontbeerlijke ontwikkelingsfactor. Al zal men niet alles van a tot z onderschrijven, het is ontwijfelbaar, dat hier iemand met ernstige bedoelingen en een eerlijke, goed gegrondveste overtuiging, aan het woord is.

A. VAN DER CHIJS.

A Contribution to our knowledge of the Clinical course and Duration of fatal Lung tuberculosis by Dr. C. H. WÜRTZEN. Copenhagen.

Uiteraard kan dit boekje niet ter hand genomen worden met de bedoeling om na moeizame dagtaak een aangename afleiding te vinden. Diegenen, die in statistischen arbeid over dit onderwerp belangstellen, zullen uit de inleiding en de bewerking van het eigen materiaal belangrijke gegevens kunnen putten. Nieuwe gezichtspunten worden in het werkje niet geopend.

MARSMAN.